

prirejen izvleček

UDK 929 Schauta L.
prejeto: 10. 3. 2000

Tomaž Kočar

dipl. gozdarski inženir v pokoju
SI-1000 Ljubljana, Polje, cesta XL, št. 4

Leo Schauta zadnji upravitelj snežniškega posestva

IZVLEČEK

Avtor v svojem članku obravnava kratek življenjepis gozdarja Leona Schaute, ki je služboval 8 let pri grofu Auerspergu v Krvavi peči in nato 25 let na Snežniku.

SUMMARY

THE LAST MANAGER OF THE SNEŽNIK ESTATE

In his article the author deals with a short biography of the forester Leon Schauta who served for eight years to the count Auersperg in Krvava peč and after that for 25 years at the Snežnik estate.

Ključne besede: Leon Schauta, gozdar, Krvava peč, Snežnik

Rojen je bil 27. 7. 1888 v gradiču Namršelj, Želimlje, kot najstarejši sin grajskega upravitelja veleposestva Turjak (1881-1922) Josipa Schaute (1852-1922) in Karoline, rojene pl. Rizzetti, upraviteljeve druge žene. Leonova mati je bila rojena leta 1856 v Celovcu, kot hči višjega častnika. V nekem poročilu Uprave Harvard Auerspergove veleposesti Kraljevski banski upravi¹ Leon Schauta ni omenjen kot gozdarski inženir, ampak kot gozdar. Po meni znanih podatkih je Leon Schauta po opravljeni osnovni izobrazbi, pet razredov realke v Ljubljani, odšel v Bruck na Muri na Koroškem, kjer je končal višjo gozdarsko šolo. Potem je v Gradcu opravil še državni izpit za upravitelje posestev (Forstwirte) in dve leti prakse na veleposestvu (fidejkomis) grofa Dietricha Hollenburga na Koroškem, kjer sta bila vodja (*Forstrat*) Paul Mach in nadgozdar (*Oberförster*) Mlatschnigg.² Ker je

eden od sinov Josipa Schaute, (Josef - Bepo), ki je bil iz prvega zakona, moral v prvi svetovni vojni na fronto, je Josipov sin iz drugega zakona, Leon lahko ostal doma.

V letih 1911, 1912-1919 oziroma do konca maja 1920 (8 let) je bil Leon revirni gozdar (Forstrechnungsführer - gozdarski računovodja) na veleposestvu Turjak, in sicer v revirju Krvava Peč. Karel Tiegel, prejšnji "revirnik" je namreč umrl 21. 6. 1911. Revirno vodstvo se je nahajalo v graščinski stavbi, t.i. gozdarjevi hiši, takrat s hišno številko Krvava Peč 6. Naj pri tem pripomnim, da so v drugi svetovni vojni Italijani Krvavo Peč dvakrat požgali, drugič 8. avgusta 1942 in takrat je zgorela tudi omenjena gozdarjeva hiša. Po koncu vojne so stavbo obnovili in v njej je več let delovala osnovna šola (1950-1972). V letih 1912/1913 in 1914 je bil Leon Schauta član Kranjsko-primorskega gozdarskega društva.³ V času svojega službovanja na

¹ AS, fond KBU (Kraljevska banska uprava v Ljubljani), gozdarski odsek.

² AS, neurejeni arhiv veleposestva Snežnik (podatek arhivistke Alenke Kačičnik Gabrič) ter fond KBU, gozd.

Ods., fasc. III-11, 1934.

³ Mitteilungen, 1913 in 1914.

veleposestvu Turjak je stanoval do leta 1916 v Krvavi Peči, v "gozdarjevi hiši", od leta 1916 pa v gradiču Nadlišek-Pajkovo (Hiteno), skupaj s svojo teto Luizo, vdovo pl. Rizzetti. Njen mož, Paul pl. Rizzetti, Ritter von Monte Trbunk, sicer brat Karoline, ki je bila druga žena Leonovega očeta Josipa, je namreč padel kot avstro-ogrski podpolkovnik na soški fronti kjer je bil poveljnik III. bataljona, 46. pehotnega polka v času bojev za Sleme in Mrzli vrh nad Kobaridom z dne 3. VI. oziroma v dneh 31. V. - 3. VI. 1915. Sicer pa je bil pred vojno komandant kadetnice na Dunaju. Leon Schauta je svojo teto, ki je bila med prvo svetovno vojno sestra Rdečega križa, pripeljal v Nadlišek, a se z njo ni poročil, da ne bi izgubila pokojnine po padlem možu.⁴

Po prvi svetovni vojni je Leon Schauta skupaj s svojo teto odšel na "boljše" delovno mesto - za upravitelja Schönburg Waldenburgovega veleposestva Snežnik (pred prvo svetovno vojno okrog 18.000 ha gozdov). Sedež veleposestva je bil na gradu Snežnik v Loški dolini. Prejšnjega upravitelja, Henrika Schollmayerja je namreč 31. 5. 1918 zadela kap; nepokreten, na vozičku je umrl leta 1930. Novoustanovljena država, kraljevina SHS je potem v letu 1919 z razpisom iskala novega upravitelja za omenjeno posestvo, ki je bilo pod sekvestrom. Leon Schauta je bil izredno sposoben gozdar in med ljudmi močno priljubljen, tako med kolegi kot med okoliškim prebivalstvom. Govoril je tekoče slovensko z notranjskim naglasom in je bil izredno šegav ter družaben človek. Po prihodu na Snežnik se je vneto učil knjižne slovenščine, posebno slovnic. Njegova velika zasluga je, da je s svojim vplivom in priljubljenostjo med domačini, med drugo svetovno vojno tako pred okupatorjem kot med partizani, obvaroval pred požigom in ropanjem grad Snežnik z vso opremo (lovske trofeje, pohištvo, umetnine - slike, kipe in drugo). Po koncu vojne sta se Leon Schauta in njegova teta (po rodu Nemka) preselila v Avstrijo, v Lienz, kjer je Schauta leta 1977 umrl. Na pogreb spoštovanega in zaslužnega moža je odšla tudi delegacija s Snežnika oziroma z Blok. Čeprav se je Leon Schauta "imel za Avstrijca", so ga tam, v Avstriji, smatrali in zapisali kot Slovenca.

Prispevek o Leonu Schauti sem napravil kot prirejen izvleček iz mojega dela Propad turjaške

graščine - Gozdarstvo turjaške graščine od prehoda v 20. stoletje do druge svetovne vojne, ki je izšlo pri Zvezi zgodovinskih društev Slovenije, časopis za slovensko krajevno zgodovino, Ljubljana 1999. V tem smislu so zato navedeni podatki pretežno o službovanju Leona Schaute na veleposestvu Turjak, čeprav je njegovo delovanje na Snežniku neprimerno daljše in strokovno (gozdarsko) zanimivejši od "turjaškega".

Leon Schauta s svojo teto Luizo pl. Rizzetti pred stopnicami svojega stanovanja na pristavi (T. Kočar: Propad turjaške graščine. str. 143).

⁴ Marko Simić: Po sledih soške fronte, MK Ljubljana 1996, str. 38. Vasja Klavara: Koraki skozi meglo, Soška fronta-Kobarid-Tolmin, 1915-1917, Mohorjeva družba, Celovec 1994, str. 59, 60. Ustni vir: dr. Saša Cvahte (1920-1999).

ZUSAMMENFASSUNG

Leon Schauta, der letzte Verwalter der Schneeberger Herrschaft

Leon Schauta wurde 1888 in Namršelj-Želimlje geboren, dem Sitz der Verwaltung der Herrschaft Auersperg (Turjak), wo sein Vater Josip als Verwalter eingestellt war. Um die väterliche Tradition fortzusetzen, besuchte er die Oberforstschule in Bruck an der Mur und legte anschließend in Graz das Staatsexamen in Gutsverwaltungskunde ab. Nach dem Schulabschluß absolvierte er eine zweijährige Praxis auf der Herrschaft Graf D. Hollenburs in Kärnten. Von 1912 bis 1920 übte er "unter dem Kommando" seines Vaters auf der Herrschaft des Grafen Auersperg den Beruf eines Revierförsters im Revier Krvava Peč aus. Im Ersten Welt-

krieg wurde er vom Militärdienst freigestellt, weil bereits sein Halbbruder, ein Sohn aus Josip Schautas erster Ehe, an der Front stand. Nach 1920 erhielt Leon die Stelle des Verwalters der Herrschaft Schneeberg (ca. 18.000 ha Wald), wo er seinen Dienst bis zum Zweiten Weltkrieg bzw. bis 1945 gewissenhaft und fachmännisch versah. Unter den Einheimischen war er sehr beliebt. Sein großes und letztes Verdienst war es, daß er während des Zweiten Weltkriegs Schloß Schneeberg mit seiner gesamten Einrichtung vor Besatzern sowie Partisanen bewahrte. Nach Kriegsende übersiedelte er zusammen mit seiner Tante, die seit 1916 bei ihm lebte, nach Österreich; er lebte in Linz, wo er 1977 starb. Wegen seiner Verdienste um die Erhaltung des Schlosses Schneeberg und dessen Einrichtung und natürlich wegen seiner Beliebtheit bei der einheimischen Bevölkerung gab ihm auch eine Delegation von Bloke bzw. aus dem Lož-Tal (Laasertal) das letzte Geleit.